

Molí de Sant Jaume o de Castellar

Pineda de Mar

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Turó de Sant Jaume, s/n.
Emplaçament: Al costat de la font de Sant Jaume, en el vessant oriental del turó de Sant Jaume.

Coordenades:

Latitud: 41.635210261333
Longitud: 2.6773592457175
UTM Est (X): 473128
UTM Nord (Y): 4609326

Classificació

Número de fitxa: 08163 - 228
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Modern Contemporani
Segle: XVI-XXI
Autoria de l'element: Desconeguda
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Altres
Titularitat: Privada
Titular: 000404000DG70G0001BF

Fitxes associades:

[Font de Sant Jaume](#)

Autoria de la fitxa: Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dt., 11/06/2024 - 10:28

Descripció

El molí fariner de Sant Jaume o de Castellar és un edifici de planta rectangular que s'aixeca enfront mateix de la font de Sant Jaume. La coberta és de teules àrabs a dues aigües, amb el carener paral·lel a la façana principal, orientada al NE. Consta de planta baixa i dos pisos, adaptant-se al desnivell. En aquest cas, a la planta baixa hi trobem la sala de les moles. A la primera planta, que s'entra pel costat, seria l'antiga estança del moliner on conviuria amb la part aèria, és a dir, amb els mecanismes de la tremuja, l'embut, el farinal, el riscle i l'endegador. L'edifici original, segons s'endevina observant la mateixa façana, tindria la coberta a un sol vessant. La segona planta actual és un afegit posterior.

Al darrera es veuen les restes de l'antiga bassa, que es podria identificar amb el tipus B-C de Bolós (1983). És del tipus trapezoïdal, està reblerta de terra i reconvertida en zona de jardí. L'altra part fou escapçada per la construcció als anys quaranta del segle XX per una bassa circular, actualment seca. La forma B-C de l'antiga bassa correspon a molins amb una bassa més evolucionada. El tipus B es diferencia del C perquè té la bassa sense pou, mentre que el tipus C té la bassa amb pou i no sembla haver-hi massa fondària en relació al carcabà.

El cos més antic és l'oriental, on es troba, en la planta baixa la cambra de les moles. Actualment s'observen dues moles sotanes amb el nadiller o encaix per a la nadilla i el ratllat ondular; de les que se'n conserven les darreres pedres utilitzades. També es conserva part de l'arbre, de ferro amb el coll-ferro recolzat a la paret. El paviment és fet amb lloses de pedra. El carcabà no és visible. Al costat de la porta hi ha les restes de mitja mola volandera amb el nadiller o encaix per a la nadilla i el ratllat ondulat, i a l'exterior del molí, pel jardí i emprat com a marxapeus de la casa en podem trobar d'altres reaprofitades. La zona de moles s'ha preservat intacta ja que el pare de l'actual propietària ho va enrajolar amb rajol vermell per a fer-hi la cort pels porcs.

El cos occidental té una entrada pròpia i davant hi trobem l'era. Al dessota hi ha l'antic celler, amb el cup perfectament conservat. En aquesta finca, a part del molí fariner, es conreava la vinya i es feia vi, però també cereals, en un clar exemple d'economia mixta.

Segons manifesta la propietària actual, ella ja no el va veure funcionar, però recorda que als anys quaranta, es construí l'actual bassa, en part, damunt de l'antiga que nodria d'aigua el molí i del qual encara se'n poden veure les restes tal i com s'ha esmentat anteriorment. El molí funcionava amb l'aigua procedent de la riera de Pineda que circulava pel Pont del Diable fins que quedà en desús. La nova bassa s'alimentava amb una déu d'aigua que també nodria la font de Sant Jaume i que durant el treball de camp vàrem poder observar a proximitat de l'ermita. La quantitat d'aigua en metres cúbics per segon era immensa i semblava no tenir fi, fins l'arribada de les obres de construcció de l'autopista que tallaren la déu d'aigua. Quan els propietaris se n'adonaren ja era massa tard.

Observacions:

Conserva una premsa de cargol per a vi de finals del segle XIX, ja que fins fa poc es produïa vi de les pròpies vinyes.

L'avi dels actuals propietaris encara feia i venia vi a granel al celler, situat dessota l'era i on s'hi conserva el cub en perfecte estat.

Història

La vall de la Riera de Pineda aplega diverses mostres del seu aprofitament hidràulic. Si es considera el curs de la riera des del seu naixement fins a la desembocadura podem trobar els testimonis, en diferents graus de conservació, de com a mínim, deu molins: molí del Salt, molí de can Mas, molí de les Nogueres o de can Pallofa, molí de can Buc de les Nogueres, molí de can Bofí, molí de can Cornei, molí de can Bert, molí de can Marques, molí de can Baubeta i, finalment, el molí de Sant Jaume o de can Castellar. Només el darrer pertany a Pineda de Mar.

Es tracta d'un molí fariner amb molts segles de tradició. Segons Pavon (2004) hi ha documentació que en parla des del segle XI. Jaume Vellvehí i Joan Bou (2012), que han aprofundit en l'estudi dels molins de la riera de Pineda escriuen que la primera notícia d'aquest molí la tenim en un document de 31 de març de 1094, en la definició de drets que atorga Sicardis i els seus fills, senyors de Montpalau, a favor d'Albert Enguilbert i la seva dona, de la tasca d'un molí que han construït en l'alguna d'aquells, al comptat de Girona, al terme de Pineda al lloc dit de Castellar. En l'acord al que arriben, el molí tindrà una prestació censal d'una gallina per Nadal. "*ipsam tascham quam petebamus in ipso molendino, quem hedificastis in nostro alodio. Est autem in comitatu Girundense, in termino Pinete, in rio vel ad ipsum Castelar, (...) Affrontat namque prefatus molendinus in ipso rio que exit per ipsam nogueram ab orientali parte, de meridie in ipso monte Castelar, ab occiduo in ipso (...)ino, a (cir)cio in ipsa penna.*"

Segons Pons, "El molí era a la vertent esquerra del curs de la riera de Pineda, restant al nord del turó de Castellar (...) al nord diu limitar amb la Penna o sia al peu del Montpalau". El turó de Castellar és l'actual torre de Sant Jaume, anteriorment coneguda com mas Castellar des Portellar".

Bibliografia

AYMAMÍ, Gener; PALLARÈS, Joan (1994). *Els molins hidràulics del moianès i de la riera de Caldes*. XXVI premi "Sant Bernat". Barcelona: Editorial Dalmau.

BOLÓS, Jordi; NUET, Josep (1983). *Els molins fariners*. Col·lecció El Ventall. Kertres Editora, S.A. Barcelona.

BOU, Joan i VELLVEHÍ, Jaume (2003). *Molrà el gra. Els molins de la baixa Tordera: Pineda, Santa Susanna, Malgrat, Palafolls, Tordera, fogars de la Selva, Riudarenes i Blanes*. Argentona: La Comarcal, pp 42-43.

PAVON GAMERO, David (2004). "El patrimoni hidràulic de la Riera de Pineda. La restauració del molí fariner de Can Marquès com a exemple", dins *IV Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor*. Diputació de Barcelona, pp. 91-97.

VELLVEHÍ, Jaume (2012). "Molins fariners del Maresme: darreres intervencions (2003-2012). La recuperació del patrimoni pre-industrial", a *VI Trobada de Recerca Local i Comarcal del Maresme. Masies, urbanisme i poblament al Maresme*, núm. 6. pp 143-152.

